

**Pametni
Zeleni Telefon**

Pametni Zeleni Telefon

**Prostorno planiranje i zašto je
važno sudjelovanje javnosti**

Sadržaj

I. Uvod	1
II. Uvod na engleskom jeziku	1.
III. Što je prostorno planiranje	2
IV. Prostorno planiranje -proces donošenja	3
Dionici	3
Tko sudjeluje u procesu izrade prostornog plana	3
Participacija u prostornom planiranju	4
Vrste i razine prostornih planova	5
Sadržaj prostornih planova	6.
Proces donošenja prostornih planova	6
V. Kako čitati prostorne planove	10
A. Kako provjeriti namjenu urbano pravilo	11
B. Zašto je bitno znati čitati prostorne planove	12
C. Kako sudjelovati u procesu donošenja prostornih planova	13
D. Zašto je bitno sudjelovanje javnosti u prostornom planiranju	14
VI. Zaključak	15

I. Uvod

Prostorno planiranje

Cilj ovog teksta je kratki uvod u prostorno planiranje, odnosno pojašnjenje što je to uopće te zašto je važno i na koji način uključiti javnost u procese donošenja prostornih planova. Pošto je to vrlo složena znanstvena disciplina, pokušat ćemo ovdje barem malo približiti proces izrade i donošenja prostornih planova te prava i mogućnosti građana_ki u tom procesu.

II. Uvod na engleskom jeziku

Spatial planning and public participation

The aim of this guide is to provide a practical introduction to spatial planning. It explains what spatial planning is, why it is important and how the public can get involved in the process of adopting spatial plans. As spatial planning is a complex scientific discipline, this guide aims to explain the process of preparing and adopting spatial plans and the rights and opportunities of citizens in this process step by step. Spatial planning is a key tool for the protection of space, the realization of a harmonious environment and the implementation of strategic determinants of social and economic development with an important emphasis on the protection of the environment, nature and overall spatial identity. Processes of intensive changes in space should be aligned with goals of sustainability, which is often not the case today, especially in parts of built-up spaces. In order to achieve a sustainable development of space, it is necessary to create a culture of communication and cooperation among all spatial planning stakeholders, but also to insist on respecting the integrity of the spatial planning system, which must remain the basis that guarantees the sustainable development of space and its protection as a fundamental national asset. That is why it is very important to include not only professionals but also citizens in the process of spatial planning from the very beginning. In order to succeed, it is important to raise awareness of the importance of spatial plans as the "first line of defense" of public space and environmental protection and to teach citizens how and when to get involved in the process of creating spatial plans. The guide provides a practical insight into these topics and introduces citizens to participation in spatial planning.

III. Što je prostorno planiranje

Prostorno planiranje je ključni alat za zaštitu prostora, ostvarenje skladnog okoliša i provedbu strateških odrednica društvenog i gospodarskog razvoja s bitnim naglaskom na zaštitu okoliša, prirode i cjelokupnog prostornog identiteta. Procesi intenzivnih promjena u prostoru trebali bi imati odliku održivosti, što danas nije slučaj osobito u dijelovima izgrađenih prostora. Da bi se to ostvarilo potrebno je stvoriti komunikacijsku kulturu i suradnju među svim dionicima prostornog planiranja, ali i ustrajati na uvažavanju integriteta sustava prostornog planiranja koje mora ostati osnova koja garantira održivi razvoj prostora i njegovu zaštitu kao temeljnog nacionalnog dobra. Zbog toga je vrlo važno osim struke uključiti i građane_ke u proces prostornog planiranja od samog početka. Da bi se u tome uspjelo, bitno je osvijestiti važnost prostornih planova kao „prve linije obrane“ javnog prostora i zaštite okoliša. Isto tako vrlo je važno naučiti građane_ke na koji način i u kojem trenutku se uključiti u proces izrade prostornih planova.

Izvor: www.geoportal.zagreb.hr [18.04.2024]

IV. Prostorno planiranje -proces donošenja

Dionici

Politika, definira opći smjer prostornog razvoja te utvrđuje i štiti javni interes

Gospodarstvo, definira preduvjete za ekonomski razvoj

Građani_ke, definiraju preduvjete za ostvarenje svojih potreba (stanovanje, rad, rekreacija, kultura i drugo)

Struka, kroz konkretne planske dokumente operacionalizira i usklađuje interese svih aktera u procesu izrade i donošenja prostornih planova.

Tko sudjeluje u procesu izrade prostornog plana

Za grad Zagreb

Gradski ured za gospodarstvo, Sektor za strategijsko planiranje, kao administrator odnosno nositelj izrade plana koji obavlja sve stručne i administrativne poslove povezane s izradom i donošenjem plana. Radi sve osim crtanja plana.

Zavod za prostorno uređenje Grada Zagreba i ostale tvrtke koje se bave izrađivanjem prostornih planova, kao stručni izrađivač plana izrađuje plan.

Gradska skupština Grada Zagreba donosi (izglasava) plan.

Izvor: Pixabay.com

Participacija u prostornom planiranju

Definirana je Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske

“U proceduri donošenja prostornog plana korisnici trebaju biti od najranije faze aktivno informirani o fazama u kojima se donošenje plana nalazi te o točkama u kojima mogu biti intenzivnije uključeni. Provođenje metoda participacije već u fazi utvrđivanja postojećeg stanja, polazišta i ciljeva izrade prostornog plana može donijeti najviše koristi procesu.”

Svaki prostorni plan prilikom donošenja obavezno mora proći javno savjetovanje temeljem Zakona o pravu na pristup informacijama, a nacrt prijedloga plana i javnu raspravu temeljem Zakona o prostornom uređenju.

Tijekom javne rasprave prijedlog prostornog plana mora biti stavljan na javni uvid, odnosno mora biti javno objavljen na oglasnoj ploči, mrežnim stranicama županije/grada, općine i Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. Osim toga, Zakon o prostornom uređenju propisuje kako tijekom javne rasprave mora biti održano barem jedno javno izlaganje.

Izvor: Zelena Akcija

Vrste i razine prostornih planova

Ovo je vrlo bitno jer svaki plan nižeg reda mora biti u skladu s planom višeg reda. Dakle prostorni plan grada/općine mora biti u skladu s prostornim planom županije. Također valja naglasiti kako su regionalni i državni prostorni planovi strateškog odnosno usmjeravajućeg karaktera, dok su planovi niže razine konkretniji i detaljniji te samim tim i bliskiji građankama i građanima. Stoga nije neobično da se javnost više i češće uključuje u procese donošenja planova nižeg reda, odnosno plana grada/općine i naselja s obzirom na blizinu „susjedstva“ za koje se donosi.

Prostorni planovi državne razine

- državni plan prostornog razvoja
- prostorni plan ZERP-a
- prostorni plan epikontinentalnog pojasa RH
- prostorni plan nacionalnog parka, parka prirode
i drugih područja posebnih obilježja

Prostorni planovi regionalne razine

- prostorni plan županije
- prostorni plan Grada Zagreba

Prostorni planovi lokalne razine

- prostorni plan uređenja grada ili općine
- generalni urbanistički plan
- urbanistički plan uređenja
- detaljni plan uređenja

Za grad Zagreb

Prostorni plan parka prirode Medvednica

- prostorni plan državne razine, obuhvaća područje triju županija

Prostorni plan Grada Zagreba

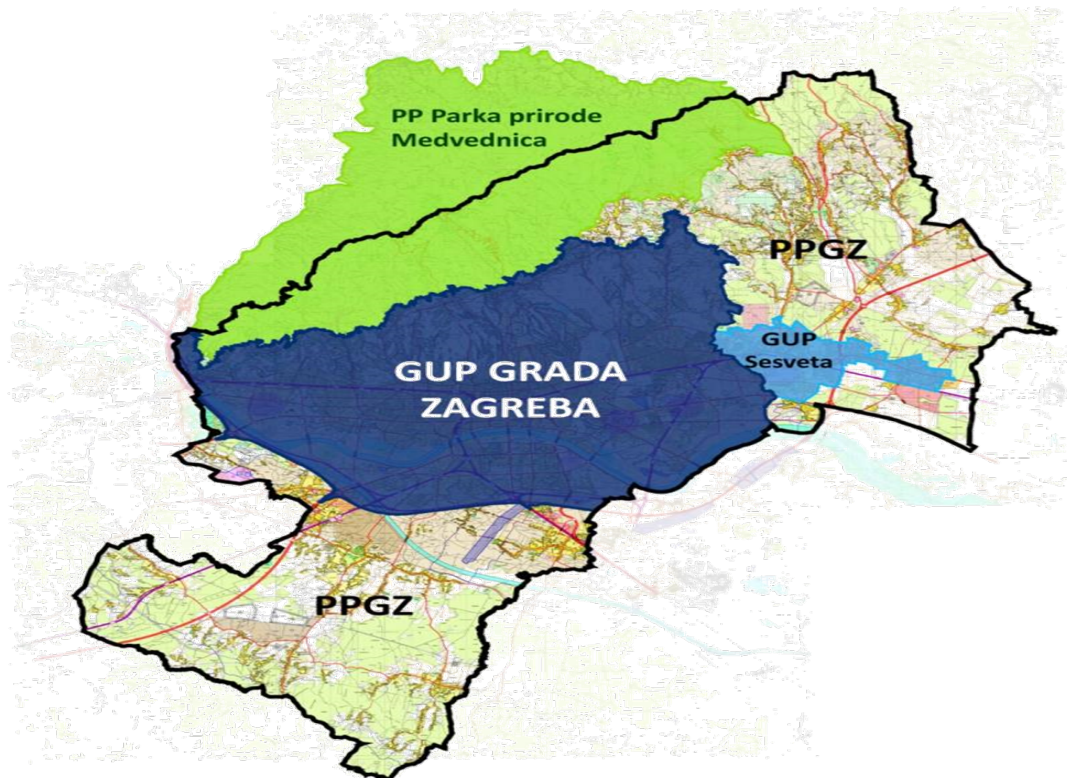
- prostorni plan regionalne razine, definira obuhvat GUP-ova

GUP Zagreba i GUP Sesveta

- prostorni planovi lokalne razine

Urbanistički planovi uređenja

- prostorni planovi lokalne razine (propisana je izrada 215 UPU-a)

Izvor: www.geoportal.zagreb.hr [18.04.2024]

Sadržaj prostornih planova

Svaki prostorni plan sadrži tekstualni dio i kartografski prikaz te priloge.

Tekstualni dio sastoji se od odredbi za provođenje i obrazloženje plana. U tekstualnom dijelu detaljno se objašnjavaju pojmovi, namjene prostora, urbana pravila, zaštita određenih dijelova prirodnih i kulturnih dobara i sl.

Kartografski prikazi na kartama prikazuju korištenje i namjenu prostora, mrežu gospodarskih i društvenih djelatnosti, prometnu i komunalnu infrastrukturu (energetika, promet, telekomunikacije, vodnogospodarski sustav isl.), zaštićene dijelove prirode i kulturnih dobara, urbana pravila i sl.

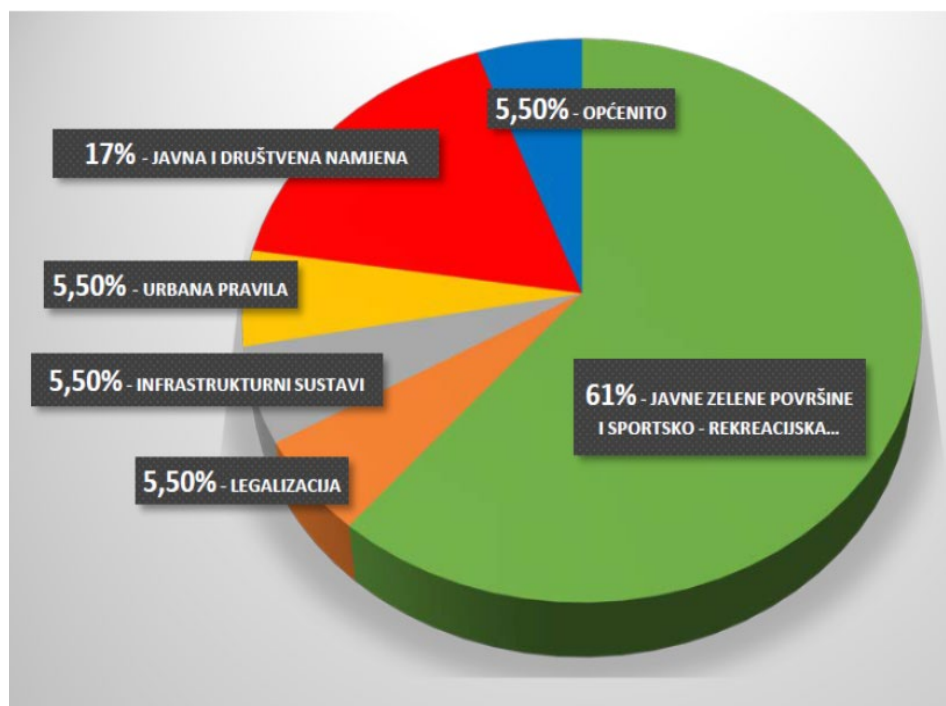
Prilozi sadrže stručne podloge, razne studije, izvješća s javne rasprave i sl.

Proces donošenja prostornih planova

Osim planova od državne važnosti (planovi nacionalnih parkova, parkova prirode isl.), planove donosi predstavničko tijelo županija odnosno gradova i općina. Isto vrijedi i za izmjene i dopune prostornih planova.

Proces započinje **inicijativom za izradu plana**. Inicijativu može podnijeti svatko, bilo kada, a odnose se na izradu novog ili izmjene postojećeg plana te ne postoji propisani format za

podnošenje inicijative. Jednom godišnje izrađuje se Izvješće o zaprimljenim inicijativama, na temelju stručne analize inicijativa donosi se ocjena opravdanosti pokretanja postupka za izradu novog ili izmjenu postojećeg plana. Gradonačelnik o zaključcima stručne analize izvještava predstavničko tijelo (Gradsku skupštinu) te se tako pokreću aktivnosti za donošenje odluke o izradi prostornog plana.

Izvor: [Zagreb.hr](https://zagreb.hr) [18.04.2024]

Kreće se u izradu se **Odluke o izradi prostornog plana**. Ovo je korak u kojeg se mogu uključiti i građani_ke svojim komentarima, a bitan je jer određuje polazišta i ciljeve prostornog plana i donekle kreira njegov smjer i budući izgled. Kada završi savjetovanje s javnošću Gradonačelnik utvrđuje konačni prijedlog odluke koju zatim donosi Gradska skupština Grada Zagreba. Odluka se objavljuje u Sl. glasniku, na mrežnim stranicama Grada i Ministarstva prostornog uređenje.

Nakon toga kreće **proces izrade nacrt prijedloga prostornog plana**. Prvi korak je obavijest svim relevantnim akterima o početku izrade plana s pozivom na dostavu zahtjeva i prijedloga iz svog djelokruga. Poziv se šalje relevantnim ministarstvima, ustanovama, komunalnim poduzećima, gradskim uredima i zavodima, stručnim udrugama, vjerskim zajednicama... na žalost NE i okolišnim organizacijama. Stručni izrađivač (Zavod za prostorno uređenje) izrađuje nacrt prijedloga plana za javnu raspravu. Izrada plana traje dugo – nekad i više godina.

GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA PROSTORNO UREĐENJE, IZGRADNJU GRADA,
GRADITELJSTVO, KOMUNALNE POSLOVE I PROMET
Park Stara Trešnjevka 1

Na temelju članka 86. Zakona o prostornom uređenju i gradnji (Narodne novine 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12), a u svezi s člankom 188. Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine 153/13) Grad Zagreb, Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet objavljuje

JAVNU RASPRAVU
O PRIJEDLOGU ODLUKE O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ODLUKE O DONOŠENJU
GENERALNOG URBANISTIČKOG PLANA GRADA ZAGREBA

Javna rasprava trajat će od 16. do 30. lipnja 2014. godine.

Za vrijeme javne rasprave, Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba izložit će se na javni uvid u predvorju zgrade gradske uprave na lokaciji Trg Stjepana Radića 1, radnim danom, subotom, nedjeljom i blagdanom od 08.30 do 16.30 sati.

Javno izlaganje o Prijedlogu odluke o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba održat će se u utorak 24. lipnja 2014. godine s početkom u 17.00 sati u prostoru Tribine Grada Zagreba, Kaptol 27, u Zagrebu.

Pisana očitovanja, mišljenja, prijedlozi i primjedbe na Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Zagreba dostavljaju se do 30. lipnja 2014. godine na adresu Gradskog ureda za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Park Stara Trešnjevka 1, 10000 Zagreb.

Izvor: Zagreb.hr [18.04.2024]

Kada je izrađen, **Narct prijedloga prostornog plana** objavljuje se na mrežnim stranicama županije/grada/općine i Ministarstva prostornog uređenja te **se upućuje u javnu raspravu**. Javna rasprava je jedan od najstarijih vidova sudjelovanja javnosti u procesu odlučivanja. U javnoj raspravi može sudjelovati svatko. Jedinice lokalne samouprave dužne su javno objaviti obavijest o započinanju javne rasprave, mjestu i datumu održavanja javnog izlaganja kao i o načinu na koji zainteresirana javnost može dati svoje prijedloge i komentare

na nacrt prijedloga plana. U sklopu javne rasprave održava se jedno ili više javnih izlaganja. Po završetku rasprave izrađuje se izvješće. Izvješće se javno objavljuje, a sadrži detaljna obrazloženja zašto je neki prijedlog ili komentar prihvaćen ili odbijen. U slučaju većih promjena plana provodi se ponovljena javna rasprava nakon koje slijedi izrada konačnog prijedloga plana. Konačni prijedlog plana potom dolazi na raspravu i izglasavanje u Skupštinu. Zastupnici mogu podnositi amandmane. Nakon izglasavanja plana u Skupštini slijedi utvrđivanje Odluke o donošenju plana.

Proces završava Odlukom o donošenju plana. Odluku utvrđuje Gradonačelnik, a donosi predstavničko tijelo (Gradska skupština Grada Zagreba). Usvojena odluka objavljuje se u Službenom glasniku i na mrežnim stranicama Grada te Ministarstva prostornog uređenja.

TIJEK IZRADA PROSTORNIH PLANOVA

Izvor: www.geoportal.zagreb.hr [18.04.2024]

V. Kako čitati prostorne planove

Primjeri na GUP-u grada Zagreba

Kod čitanja prostornih planova potrebno je pratiti i tekstualni dio plana kao i kartografske prikaze. **Tekstualni dio** detaljno objašnjava što znači pojedina namjena prostora, što označava pojedino urbano pravilo kao i iznimke koje su vrlo bitne jer označavaju odstupanje od osnovne namjene i zadanog urbanog pravila. Na žalost, te iznimke se vrlo često zloupotrebljavaju pa su u GUP-u ponekad više pravilo nego iznimka. Tekstualni dio, kao i kartografske prikaze možete pronaći na službenoj mrežnoj stranici Grada Zagreba.

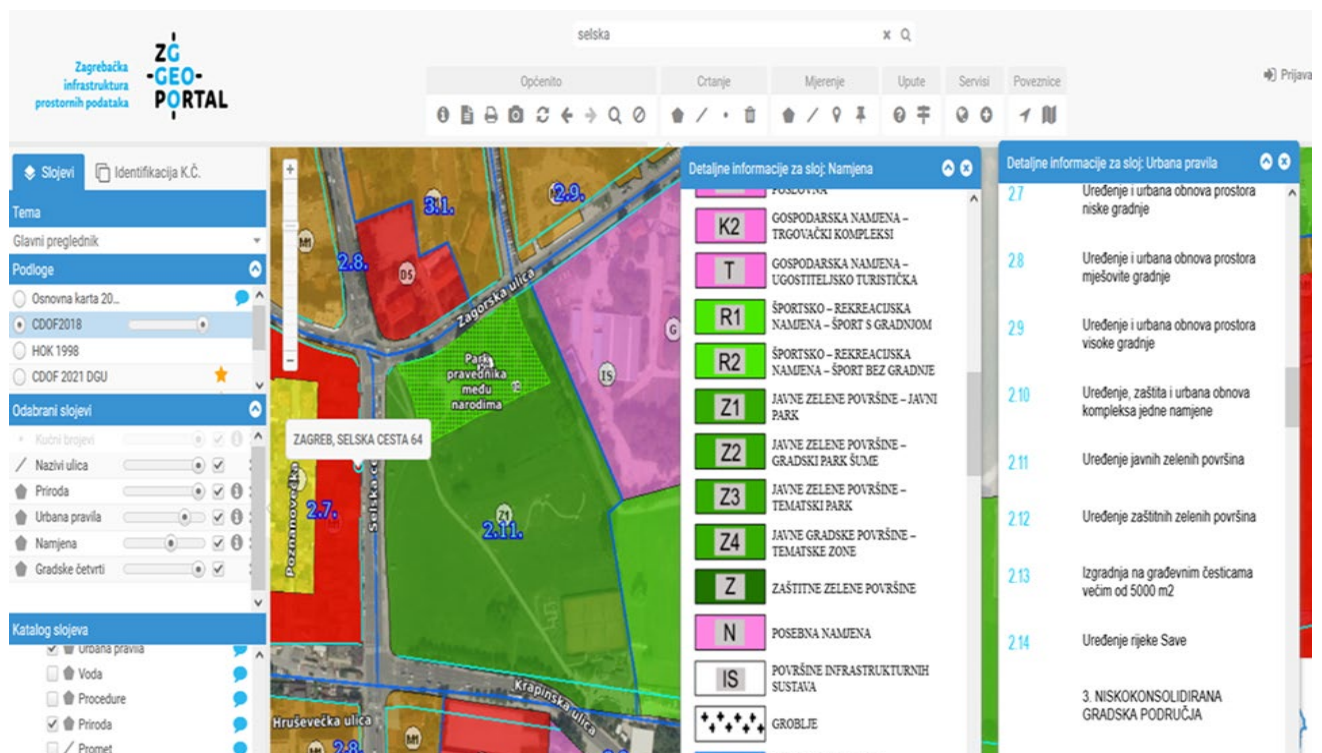
<https://www.zagreb.hr/odluka-o-donosanju-generalnoga-urbanistickog-plana/89158>

Kartografski prikazi na kartama detaljno prikazuju korištenje i namjenu prostora, mrežu gospodarskih i društvenih djelatnosti, prometnu i komunalnu infrastrukturu (energetika, promet, telekomunikacije, vodnogospodarski sustav isl.), zaštićene dijelove prirode i kulturnih dobara, urbana pravila i sl. Također se mogu pronaći na službenoj stranici Grada Zagreba, međutim zbog lakšeg snalaženja preporuka je da kartografske prikaze "čitajte" na stranici geoportal.zagreb.hr. Osim što se lakše snaći, stranica [geoportal](http://geoportal.zagreb.hr) na kartografskim prikazima ima mogućnost pronalaženja točne katastarske čestice ili adrese, pa je na taj način puno lakše pronaći konkretnu lokaciju koja vas zanima te pronaći što se točno smije, a što ne smije graditi na njoj, kao i vidjeti je li čestica u vlasništvu grada ili privatne osobe/poduzeća.

Primjer

U rujnu 2011. godine na javnoj zelenoj površini između Selske, Zagorske i Krapinske (sadašnji park Pravednika među narodima) osvanuli su plakati na kojima stoji obavijest kako će se na toj površini graditi veliki šoping centar. Na plakatu se nalazio prikaz budućeg centra kao i web stranica na kojoj se mogu pronaći detalji. Zeleni telefon je tog rujna primio više desetaka prijava uznemirenih građana_ki kojima smo potom pomagali kako spriječiti da se takvo nešto ne izgradi na javnoj zelenoj površini. Prvi korak je provjera čestice u GUP-u. Na kartografskom prikazu ta čestica ima oznaku Z1 (javne zelene površine-javni park), urbano pravilo 2.11 (uređenje javnih zelenih površina). Također je utvrđeno kako na tom prostoru nema iznimke od pravila. Čitanjem odredbi za provođenje iz tekstualnog dijela utvrdili smo kako se na Z1 površinama ne smije graditi ništa osim manjih građevina koji služe u funkciji korištenja parka poput paviljona isl. Detaljnijom provjerom ostalih elemenata utvrđeno je kako na tom prostoru nema zaštićenog kulturnog dobra, nije predviđena prometnica ali i da

je dio parka uz Krapinsku ulicu spomenik parkovne arhitekture (PA). Provjerom u katastru utvrđeno je kako je navedena površina u vlasništvu Grada Zagreba. Dakle za izgradnju takvog objekta na javnoj zelenoj površini ne postoje prostorno planski preduvjeti te se takav projekt ne može realizirati. Zanimljivo je bilo da je cijeli taj slučaj zapravo bio eksperiment studenata sociologije koji su na taj način željeli isprovocirati reakciju građana_ki te ih osvijetliti koliko je bitna reakcija u sprječavanju realizacije štetnih projekata. Da su u tome i uspjeli govore deseci poziva koje smo na Zeleni telefon primili tih dana.

Izvor: www.geoportal.zagreb.hr [18.04.2024]

A. Kako provjeriti namjenu urbano pravilo

Kao što smo već naveli, za utvrđivanje namjene prostora za određenu površinu potrebno je na mrežnim stranicama geoportala utipkati točnu adresu ili katastarsku česticu kako biste na kartografskom prikazu pronašli lokaciju koja vas zanima.

Zatim s lijeve strane kliknuti na “prostorne planove”, odnosno “GUP” te ispod toga na kućice gdje piše “namjena”, “urbana pravila”, “kultura”, “priroda” itd...Kliknite na svaku koja vas zanima. Uz svaku namjenu koju ste kliknuli nalazi se mali plavi oblačić u kojemu se, kada ga kliknete, nalaze objašnjenja za svaki pojedini simbol kojeg vidite na karti. Ukoliko želite još detaljnija pojašnjenja, na mrežnim stranicama Grada Zagreba otvorite tekstualni dio GUP-a

te u odredbama za provođenje možete pronaći sve što se u pojedinoj zoni namjene i pojedinom urbanom pravilu može ili ne može graditi.

B. Zašto je bitno znati čitati prostorne planove

Na primjeru plakata koji je najavljivao gradnju šoping centra u javnom parku vidjeli smo koliko je bitno znati čitati prostorne planove. To je prvi korak ukoliko želite spriječiti izgradnju okolišno i društveno neprihvatljivih projekata. Ukoliko neki projekt nije u skladu s prostornim planom, projekt se ne može ostvariti. No, postoje slučajevi kada su se prostorni planovi mijenjali kako bi se u njima promijenila namjena i urbano pravilo te na taj način se prostorni plan prilagođavao projektima i volji investitora, a na štetu javnog interesa. Primjer takve obrnute logike je pokušaj izmjena i dopuna GUP-a 2019. godine kojima se prostor hipodroma i Velesajma prenamijenio i prilagodio projektu Manhattan, izgradnji poslovno-stambenih objekata na prostoru koje je do tada imalo namjenu R (zona rekreacije i sporta) te Z (zelenilo). Da ne ulazimo u detalje, zahvaljujući pritisku javnosti i slanjem komentara koje smo pisali u suradnji s ostalim udrugama, inicijativama i pojedincima, desila se prava mini revolucija. Grad Zagreb je zaprimio više od 30 000 komentara kojima se izražava protivljenje izmjenama GUP-a te prilagođavanju javnih zelenih i rekreacijskih površina željama investitora s ciljem ostvarivanjem vlastitog profita, a na štetu grada i njegovih građana. Zahvaljujući sudjelovanju javnosti te izmjene GUP-a nikada nisu izglasane u Skupštini.

Izvor: Zelena Akcija

C. Kako sudjelovati u procesu donošenja prostornih planova

Prilika je više. Prva prilika je da pošaljete inicijativa prije same izrade plana, zatim da sudjelujete svojim komentarima i prijedlozima u savjetovanju s javnošću prilikom donošenja odluke o izradi prostornog plana i na kraju sudjelovanjem u javnoj raspravi u procesu donošenja nacrtu prostornog plana. Isti principi vrijede i za izmjene i dopune plana.

Primjer pisanja inicijativa prije izrade plana ili komentara/prijedloga u procesu donošenja prostornog plana ili njegovih izmjena.

U susjedstvu vam se, koje je inače preizgrađeno, nalazi jedna jedina javna zelena površina u vlasništvu Grada. Međutim vidjeli ste da je u GUP-u taj prostor u zoni mješovite pretežito poslovne namjene M2, dakle omogućuje se izgradnja poslovno-stambenog objekta, što nikako ne želite. Prva mogućnost da tu zelenu površinu sačuvate je da nadležnom tijelu pošaljete inicijativu kojom tražite da se ta javna površina u GUP-u iz zone M2 prenamijeni u zonu Z1 (javni park). Druga mogućnost je da tijekom donošenja novog GUP-a ili njegovih izmjena pošaljete prijedlog/komentar kojim tražite to isto. Animiranje ostalih susjeda da također pošalju inicijativu ili komentar/prijedlog je također bitno, jer se na taj način stvara pritisak javnosti te je veća vjerojatnost da će izrađivači plana prihvatiti prijedlog ili inicijative u korist svih vas/nas.

Trnjanska Savica – postojeća zelena površina s dječjim igralištem u mješovitoj zoni – 3 čestice PRENAMJENA IZ M2 (MJEŠOVITA PRETEŽITO POSLOVNA NAMJENA) U Z1 (JAVNI PARK)

Izvor: www.geoportal.zagreb.hr [18.04.2024]

D. Zašto je bitno sudjelovanje javnosti u prostornom planiranju

Na primjeru pokušaja izmjena i dopuna GUP-a 2019. jasno vidimo koliko je bitno sudjelovanje javnosti. Naročito s obzirom da takve štetne izmjene zahvaljujući upravo sudjelovanjem velikog broja građana te njihovim pristiglim komentarima nikada nisu izglasane u Skupštini. Na taj način je na tom prostoru očuvan javni interes.

Izvor: Zelena Akcija

VI. Zaključak

U uvodu smo spomenuli kako je prostorno planiranje ključni alat za zaštitu prostora, ostvarenje skladnog okoliša i provedbu strateških odrednica društvenog i gospodarskog razvoja s bitnim naglaskom na zaštitu okoliša, prirode i cjelokupnog prostornog identiteta. Zbog toga je vrlo važno osim struke uključiti i građane_ke u proces prostornog planiranja od samog početka. Da bi se u tome uspjelo, bitno je osvijestiti važnost prostornih planova kao „prve linije obrane“ javnog prostora i zaštite okoliša. Isto tako vrlo je važno naučiti građane_ke na koji način i u kojem trenutku se uključiti u proces izrade prostornih planova, ali i kako ih „čitati“ i reagirati ukoliko se prostornim planovima namjerava podilaziti investorima na uštrb javnog interesa. Na primjerima smo pokazali kako se uključiti, kako „čitati“ prostorne planove, kako pisati inicijativu za njihove izmjene, komentare i prijedloge tijekom izmjena, ali i kako se velikim pritiskom može postići to da se štetne odluke ipak spriječe.

Izvor: Zelena Akcija

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation,
Nuclear Safety and Consumer Protection

Ovaj projekt financira Program savjetodavne pomoći njemačkog saveznog ministarstva okoliša (AAP) za zaštitu okoliša u srednjoj i istočnoj Europi, na Kavkazu i središnjoj Aziji i drugim susjednim zemljama Europske unije. Nadzire ga Njemačka agencija za okoliš (UBA). Autori su odgovorni za sadržaj ove publikacije.